

Landskap: *Småland*. Upptecknat av: *Kelly Brauberg*.
 Härad: *Lödva Tjust*. Adress: *Stubbetorp, Brökänd*.
 Socken: *Locknevi*. Berättat av: *Carl Gottfrid Gustafsson*.
 Uppteckningsår: *1938*. Född år *1888* i *Djursdala Kalva där*.

Uppteckningen rör *pågnader*.
Öst från Locknevi församling där; annat
stai vängivet.

5362

Hägne.

Före öpp gärrgäl (gärrgärd) har olika namn, till ex. hägne in, hägne ä, före öpp stängel, ratle öpp en gärrgäl. Ord för vissa tillfälliga hägnaden är fälle, fälle ä, skärsle öpp säge man om en dålig gärrgäl, han må vare ung eller gammal ä då betyder att han ä bara tillfälligt gjord eller illa uppfärd. Fre-e in ä fre-e öpp ä det samma som att de ha rätt upp sä. De har fre kring öker och äng. Di sa även bygge gärrgäle, men va då till hälutem på skämt.

Visa från Djurisdale s. n. kallad Dalmaussvisan och författad av Jonte-fjon. Hentes Piam vilken ä en gammal smådenise handlar om en person som var hemma i en gård kallad Öggjälshult. Personen ävde 6 gårdar och 100,000kr men blev ändå utfattig och hade intet. En vers

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

2
5362

2
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

angöras här:

"Ej inte hadde han gre vasken om åken eller ång.
Ej ofud förtärde han havre.
Och då blev han ilsknen och då blev han vred,
och begynte han för sig själver att prata."
Ofud är då kreatnen byts sig in och går
ofud eller ohägn. Boplatsen kallas med ett
gemensamt namn för gå-arn + gården) och av
delas i gålsplanen + gårdplanen) där boningshus
och ekonomi byggnader ligga samt laggsplanen
+ ladugårdsplanen) där fjärs + ladugård) stall, minnes,
m.m. är belägna. Där fruktträd m.m. är planterade
kallas trädgård + trädgården) och där voro trädgård-
landen m.m. belägna. På mindre ställen där man
hade en liten ångtjärn i närheten av gården
sade man om henne tomten. Vid Kalmarsgården i Söder
Vi socknen hadde vi en tomt som vi kallade för

brunnstomten därfor att brunnen var där
och så vid Stalmarerör hadde vi humlegäl
ä där på långa stänger som humlen klängde i
trum. Karsföttligt uttryck sade man alltid på
laggäl = laggälplaner och på gärr = utom
byggninga.

Namnet Kalvhage är känt och om där inte fanns någon
så hägnade de ä. Om en stor ial och där de hade
byggst och sin förmåga sade man att den var stor
som en Kalvhage. Kalvtönt är därinne som
Kalvhage och fick g. vara i skogs mark utan
nära gårdar. Färhage förekom och förekommer
allmänt och minstiga förekom för i världen
och var hägnat upp som en gärräl. Hönsgårdar
förekomma nu men inte för, för där skulle hönser
skene ä vänner äpp ä mer på allt i åker ä
traggale. Fågata var den väg som var teko.

hagen i då en skulle föse dom igenom i då
fede lov i va gångele på båda sidor om. Då
man drev djuren genom gata så de man höre
vall. Gäde är ett ställe fält med gräsa, ålycke
är en mindre inhägnad äkerbit, vanligen
i skogen (skoglycke) i spjäll är ungefär som
del av gäde. För ja höide en bonus då ja
sjänte räj vat då i då, a ja då a då
spjället. Uthycken räggäde i räglycke
företomma Fält eller äkerfält är ett mera modernt
uttryck. Roulanet hade de mät ja nyssor
(nyadling) i då rädde de mät runde röver
Uthyck som ärtaten i ärtland är hänt.
Svedjelant kallades fälle, och man såde bräme
fälle. Namn utafai och innanfai inazoma är
stättning. Färbage, härbage, Kohage m. fl. företomma
Såväl hage änge som skoge ha alle namn.

och räknas här upp näre namn från Kalmarerö
under Lund / Prästgårdens, Lillånge, Torånge, Dalånge,
Härnherget, Hultånge.

Namn på oinbägnade marker som äro
belägna utanför byn eller gårdens egentliga
ägor äro utmarker. Namn på adelade ägor
är kopmark och äro sådana där ^{man} har
haft laga skifte. Sådana marker försvann eller ha
funnits till i samma lag i Wimmerby
Landsförsamling m. flera ställen. Man säger i
allmänhet inägor i utmarker. Namn på stängsel
i allmänhet ä gärräl eller hägnad, men namn på
njälva arbetet ä hägne, men en del säger bygge
gärräl, men där ä bare skämt
ä sköjri. Om gärräim säger man
5 cfta stäng men stängsel och där där ä fråga om
att tillsluta en gränd säger man "stäng grinna"

6
5362

6
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Uttrycket högn och stägn är allmänt. Omkring trädfällan
killeden har man ju; gärsåle nu för tiden
utan staket. Fällgärsåle är stannare finnas ju
med flere röter. Sammanfattande namn för allt
som ätts till högn och stägn är stängelverke men man
rode ju även trinne då då va bare trinne. De änkamot
är trinnskog sade man om skog som va lämpligste
stängelverke eller trinne. Samtidigt må vedhogningen i
februari mars högs man trinne om man skulle försä
för lösningen i raven.

För att fälla trinet så användes vanliga vedhog
och även till kaistringen. Va trädens grova blev nog
trinnens körtare ty de tog en i dom så de blev
en 10-12 alnar länge men va trät smalt så gick
de sammanhänge, och trinnens var då längre vanligen
Man kunde itup trinnit (kallades även så då det var i
staskar) i en dos i skogen och då klös de i en trinting

som man g. skulle spräcke barkades 2 eller 4 ränder av
 gjorde man detta arbete på fast en kvistede.
 Gjalva arbetet då man skulle klyva stocken kallas klyve
 trinne. Om en trer hade en dös som va en trer tolv
 kan så tog man den stock som var vid kanten av bejade
 klyva den. Sedan man hade klevit vorden
 så man nu av en stock hade fått 4, 6 trinner så hölls
 man i klöv på dem ty man lade g. undelag på
 tvären ty då skvächte + gjorde outi handen ty stocken läg
 g. ann. Då man högg ve - er eller vejr / ja vet inte vilket av
 orden som ä rätt ty bäge två förekomma ä nämman
 i Skänninge kan va ve - er men annan så di mäst vejr
 höggas de med med en lövhack. Man såde trinnhöj eller dös
 även då det var i stock och man släpade iban det. Stör ä
 finvunnare och sådes ofta om då man skulle
 på te krake. Staver kallades då som man skulle ha te
 gärsälva. Staver togs huvudsakligt av en av anråg

8

5362

bär. Hade man ej en kunde man klyva ut av
 metall. Grenstaver av ergraner (uzamla granar)
 va bra i va hårde som glas. Grenar av kvallgran
 (omagna granar) ä oäyflige ä inget te ha. Elstaver
 tog man ä klöv ut av själva stammen om de
 hade ren sk (kuistfri sk), men man tog även
 granarna så både delera förkomma. Man använde
 eustaver, tallstavar, granstavar (av gran granar) samt
 ekstaver. Att göra staurarna färdiga te användning
 kallas reusa och ingår även vässningen i detta
 uttryck. Att barken skall om möjligt reusas
 där ä huggn di fram i saven så glänjer di
 dänen men dä ä inte bra ty di håller inte.
 Trinne kallas verket te gärvälva. Om dä va runt
 kallas dä slane Trinsting ä Trinnkävling (mindre bit
 mellan två hot). Va dä klavet verket kallas dä
 allti trinne. Till halmtaken hadde man slane

8
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV.

9 5362

9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

av gran i tall till underlag. Iu häryn hadde man
högvecke a' da skulle va rent, men da fanns
di som använde trimme. Krängler kallades
det som man krängde vecket ja och da va av en tall
och till och med ek men da va sa tungt. I krängla
va inbörde 3, 4 a' ända te 5 a' 6 trimme
Ibland häggede man öpp häryn nä trimme
a' staver a' bjärkvejer och användes av nämman
i Skärvinge. Man hadde ända från 3 till 6 hos
och ända länge. Ett hat a' alltid värtarna. Trimmet
togs av gran huvudsakligt men även tall tydde va
di som hadde ont om granskogen. My togs även
till trimme men da användes såväl till täckdike
som gärgälsvecke. Da a' inte dölit asptunnet om
da blir hugget i rätt ti men da varste a' att da
slår räj a' blir vint men kommer
da i gärgälu kommer da ingen stans. Man pensade

staver till se i mass måne men trinet kor huggas
 för. eller så kanske så ä så många rännor ä då
 va märk före st. i då som skulle bli trinne eller så
 klyve trinne. Arbetet utfördes för det märta på två
 man men i nödfall kunde då förekomma att
 en person förestade arbetet med tillhjälp av sigge
 eller kel. Siggen var av björk (masurbjörk) eller
 ek eller en. Blånide (järnkil) hade man aldrig
 annat än då man klöv ved. Den som klyver för
 för gå baklänges och är den som hugger rätt bes
 och den andre han skulle "hålla öpp sprycka".
 Den som hugger för spräcker stamändan av stocken
 då han börjar. Den som "håller öpp sprycka" för hugger
 av alla steter. eller så de om e gran som va svåre
 spräcke att ho va ispängd eller ispängd (fröskrivt ävvald
 så att en inte fick ett ita. Trät va så samman-
 hängen så då va som e garnhårne, ä då varit bare

sluta ä' då va nära på lågn att en feck itat
 änskont då ute va vint) Si ett trä kan va vint
 men va kläkt på samma gång. Tjur då ä' i trä
 som väen i väng ä' då blir tjuren på ummersia.
 ä' kärnen kan blir i kanten på uppria. eller på de öven
 sig hårdklaven, rätt. ar lättklaven. Då ä' bra klövt
 (klövt som ett älla-ölla) Det färdiga verket
 upplades i tärer eller spethägge. eller på e
 flo ä' sedan 2 ä' 3 mellantägg (Det upplades
 således varvats, och med mellantägg) Trinet rättes aldrig
 mot träd men väl stavarn ä' då må skaten öpp
 eller tog långa gransnar till vejn då man hägnade
 en ardentlig gångäl. eller tog snuejn men då försäkte
 mängde men amas va de bra ä' mjuka. Gransnar toges
 av kvall ä' ä' mossaen o' daglige ty di gå i sömmer som
 glas. Visejn tog man då man fällade upp Björkvejn
 tog en då då va out attur nie dramma ä' gransnar

vinnor i björkvejen. Vajsa va alltid alluvet. Det
 alluammate namnet ai veje. Allan baste gran i smogen
 va en baseld. Grovanden av vejen kallas vejtumme.
 men kallas endast sa' da' den ai i gärsäl. Lillanden
 kallas biömmet. Allan rade man skulle ha gä veje
 Vajsa istället alltid i hot och va det 3 vejen i
 hotet. Fyll vinnor ändamål gjordes hank. Till se
 till led och kallades gode hank. Färi gjorde man
 massvis med springsticker och da' gjorde man även
 massvis mä hank till att till vinn springsticker
 och va da' bare en hank om va bunt och björkvejen till
 hank. En hank måtte va liksom tvornan ä man
 böjades alltid i staranden vilket ai raka
 matraten mot e veje och ha gä mä hank följande: "da' bli
 gjort mä formars hänner = händer"

+ Stuen lägga hank.

Skriv endast på denna sida!